herpy

SLANGER

Pituophis catenifer

Pituophis catenifer er en kraftig, dagaktiv snok fra Nord-Amerikas prærier, ørkener og skogkanter. Den blir 1-2 meter, jakter på gnagere i gangene deres og forsvarer seg med hvesing, oppblåst hals og vibrerende hale, slik at den ligner en klapperslange. Den er robust og lett å holde, men stor, sterk og en rømningskunstner.

Familie: Colubridae Engelsk: Gophersnake Publisert 16. november 2026

FAKTABOKS

DYRET

Voksenstørrelse	**100-200 cm** total lengde inkl. hale
Levealder	**12-15 år**
Aktiv	**Om dagen**
Levevis	**Bakkelevende og gravende**
Biotop	**Halvørken, savanne og temperert skog og eng**
Vanskelighetsgrad	**Øvet**

STELL

Min. terrarium	**120 × 60 × 45 cm** L × B × H for 1 voksent dyr
Temperatur, dag	**24-29 °C**
Varmeplass	**28-32 °C**
Temperatur, natt	**18-24 °C**
Luftfuktighet	**30-50 %**
Vann	**Vannskål**
UVB	**Ikke nødvendig**
Kosthold	**Virveldyr**
Holdes	**Alene**

AVL

Formering	**Eggleggende**
Kjønnsmoden	**18-48 mnd.**
Kullstørrelse	**2-24 egg**
Kull per år	**1-2**
Inkubasjon	**55-75 dager** ved 26-29 °C

VERN OG PAPIRER

CITES	**Ikke listet**
EU-vedlegg	**Ikke listet**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Pituophis catenifer er en tungt bygget snok med kjølte skjell, et forholdsvis stort hode, en smal hals og store øyne. Grunnfargen er lys sandbrun til gul, og langs ryggen sitter store, mørkebrune til svarte flekker som ligner en kjede. Det passer med artsnavnet, som er latin for 'kjedebærende'. Langs sidene sitter mindre, mørke flekker, buken er hvitaktig til gulaktig, og foran og bak øyet løper det en mørk stripe. Tegningen og fargen følger ofte omgivelsene, så dyr fra sandige strøk er lysere enn dyr fra skog.

Arten har en svært stor utbredelse, og utseende og størrelse varierer med underarten. De fleste formene blir 100-150 cm. Noen fra Baja California holder seg på omtrent 105-120 cm, mens underarten *P. c. sayi* jevnlig når 180 cm og i sjeldne tilfeller over 2 meter. Hunnene er tyngre enn hannene, og de største formene veier typisk 2-3,5 kg. Enkelte underarter fra Baja California regnes av noen forfattere som selvstendige arter, så antallet underarter varierer fra kilde til kilde.

Slangen er ugiftig og dreper byttet ved å kvele det. Den blir ofte forvekslet med en klapperslange, fordi den har samme mønster og kan etterligne forsvaret til en klapperslange: den blåser opp kroppen, flater ut hodet, hveser høyt, rister halen mot underlaget og støter av og til fram med lukket munn. Det er for det meste bløff. I fangenskap er det avlet fram mange farge-

og tegningsvarianter (morfer, for eksempel albino, striper og dyr uten tegning), men veiledningen her handler om selve arten.

Dyr fra oppdrett er som regel rolige og tåler håndtering godt. De er sterke, nysgjerrige og glupske spisere, og de krever et stort, helt tett terrarium.

Utbredelse og leveområde

Pituophis catenifer har en av de største utbredelsene blant Nord-Amerikas slanger. Den finnes fra det sørlige British Columbia, Alberta og Saskatchewan i Canada gjennom det meste av det vestlige og sentrale USA, fra Stillehavskysten østover til Wisconsin, Illinois og Indiana og sørover gjennom Baja California, Sonora og Chihuahua til det sentrale Mexico.

De enkelte underartene har hvert sitt område. Nominatformen *P. c. catenifer* lever langs kysten fra det nordlige California til det sørlige British Columbia, *P. c. deserticola* i Great Basin og de tørre strøkene i det vestlige USA, *P. c. sayi* på prærien i det sentrale Nord-Amerika og *P. c. affinis* i det sørvestlige USA og det nordlige Mexico. Flere underarter er øyformer, for eksempel på øyer utenfor California og Baja California.

> **Naturlig utbredelse:** Canada, USA og Mexico.

LEVEOMRÅDE

Arten lever i mange slags åpent og halvåpent land: prærie, kratt, ørkenbusker, løvskog og barskog, jordbruksland og skogkanter. Den treffes ofte nær fuktige områder, men oppholder seg mest i de åpne partiene som gressland og skogkanter, der det finnes gnagere. Slangen er mest aktiv om dagen, men jakter av og til om natten, og i sterk varme holder den seg i skygge og huler til kvelden.

Den tilbringer opptil 90 % av tiden under jorden i gnagergangene og andre gjemmesteder, men kan også klatre og svømme. I kalde strøk går den i dvale om vinteren, og i den varmeste tiden kan den gå i sommerdvale. Paring og egglegging faller i forsommeren og sommeren, og eggene legges i reder som av og til deles av flere hunner.

Les mer: Vinterdvale og årstider

Stell

TERRARIET

En voksen *Pituophis catenifer* må ha et terrarium på minst 120 × 60 × 45 cm. Gulvarealet er viktigere enn høyden, fordi arten graver og utforsker, men sjelden klatrer. De største dyrene, særlig *P. c. sayi*, trenger mer plass. Unger kan starte i en liten boks på omtrent 30 × 20 cm og flyttes opp i takt med veksten.

Terrariet må kunne låses. Arten er sterk, skyver på lokk og finner hver sprekk, så alle åpninger må ha lås eller skrulokk. Både glassterrarier, kasser med frontåpning og rackssystemer med plastbakker fungerer.

Bruk 5-10 cm tørt, løst bunnsubstrat av for eksempel osp-spon, som slangen kan grave i. Unngå sedertre og furu, som kan være giftig, og maiskolber og sand, som kan gi tarmpropp hvis de svelges. Bunnen må være tørr, for vedvarende fuktighet gir skjellråte. Sett minst ett tett gjemmested i hver ende av terrariet, slik at slangen kan holde seg både varm og skjult. Tettsittende gjemmesteder brukes mer enn store. Vannskåla må være tung og så stor at slangen kan drikke, men ikke så stor at den fylles med ekskrementer eller brukes som redested. Fôr aldri på løst bunnsubstrat, men på en flat stein, en plate eller i en egen boks.

TEMPERATUR

Arten tåler et bredt temperaturområde. Om dagen skal terrariet være 24-29 °C med en varm ende på 28-32 °C og en kjølig ende på 21-24 °C, slik at slangen selv kan velge, særlig etter et måltid. Former fra kysten klarer seg med en litt kjøligere varm ende enn ørkenformene. Om natten kan temperaturen falle 3-8 grader, til omtrent 18-24 °C. Hvis slangen holdes ved samme høye temperatur i ukevis, kan det belaste den og gi nedsatt fruktbarhet hos hanner, så en daglig svingning og en årstidsrytme er sunt.

Bruk en varmematte under en tredjedel av bunnen, en varmepære eller et keramisk varmeelement, alt styrt av en termostat. Varmematten skal ikke være varmere enn omtrent 32-34 °C på overflaten. Bruk aldri varmesteiner, som kan gi brannskader. Pærer og varmekilder må sitte slik at slangen ikke kan berøre dem.

For lav temperatur kan gi dårlig fordøyelse, oppkast og tap av appetitt. En slange som konstant ligger ved varmen, er for kald. En slange som ligger i vannskåla eller konstant forsøker å slippe ut, er for varm. Mål med et digitalt termometer eller et infrarødt termometer.

Les mer: Varme og temperatur

LUFTFUKTIGHET OG VANN

Luftfuktigheten betyr ikke mye for arten, som kommer fra tørre til moderat fuktige strøk, og et bestemt tall er ikke dokumentert. Vanlig innendørsluft på omtrent 30-50 % passer, og terrariet må være godt ventilert, slik at bunnen forblir tørr.

Bare under hudskifte er det bruk for mer fuktighet. Tegn på hudskifte er matt hud, uklare øyne og tilbaketrukket atferd. Sett en gjemmeboks med fuktig mose eller fuktig tørkepapir i terrariet, og spray lett daglig. Slangen skifter normalt hud i ett stykke, inkludert øyeskjold og halespiss. Restene, særlig over øynene og på halespissen, må fjernes forsiktig med en fuktig klut.

Friskt vann må være tilgjengelig hele tiden og skiftes daglig, og skåla må vaskes ukentlig.

LYS OG UVB

Pituophis catenifer er dagaktiv, men trenger ikke UVB-lys for å holde seg frisk og soler seg sjelden. En vanlig dag-natt-rytme på omtrent 12 timer lys og 12 timer mørke styrt av en timer er nok. Hvis terrariet står ved et vindu, kan de korte dagene om høsten få slangen til å slutte å spise, fordi den oppfatter det som at vinteren nærmer seg. Det kan brukes bevisst før avl, men holdes dyrene i aktivitet hele året, må det være lys i minst 12 timer om dagen.

Bruk ikke sterke spotlamper tett på slangen, og sett alle pærer slik at slangen ikke kan berøre dem.

Les mer: Lys og UVB

FÔRING

Arten lever av gnagere, og i fangenskap får den frosne og tinte mus og rotter. Gi ikke levende gnagere, som kan bite slangen. Byttet må høyst være like bredt som slangens bredeste sted. Gi heller to små byttedyr enn ett stort.

Slangen er en glupsk spiser. Ungdyr fôres hver 5.-7. dag, og voksne fôres 1-2 små, voksne rotter i uken. Bytt til rotter så snart byttet er stort nok, slik at slangen ikke skal ha 5-10 mus i uken som voksen. Tilby maten med en lang tang, for slangen kan fare fram etter alt som beveger seg, så snart terrariet åpnes. Er den låst i fôringsmodus, kan et fast lite dytt på hodet med tangen eller en slangekrok få den ut av den.

Dyrene blir lett for tykke. Overvekt øker risikoen for eggbinding og forkorter livet. Slangen skal være rund og fast uten synlig ryggrad. Vitamintilskudd er unødvendig hvis byttedyrene er friske og velnærte, og hvis de brukes, skal det være høyst lett ved hver tredje til fjerde fôring. Det er normalt at slangen tar en pause fra mat i 3-5 uker uten synlig grunn. Er den ellers frisk, kan man vente det ut.

Les mer: Typiske sykdommer og tegn på sykdom

ATFERD OG HÅNDTERING

Pituophis catenifer er rolig og nysgjerrig, men har et dramatisk forsvar. Når den er truet, blåser den opp kroppen, hveser høyt, vibrerer med halen og støter fram med åpen eller lukket munn. Dyr fra oppdrett viser det oftest bare som forsvar av terrariet og faller som regel til ro når de blir løftet opp. Regelmessig håndtering gjør slangen roligere, særlig unger, som er mer nervøse og kan nappe. Støtt hele kroppen, og la ikke slangen henge. Håndter ikke slangen under hudskifte eller rett etter et måltid, og la nye dyr falle til ro før de håndteres.

Slangen holdes best alene. Selv om den sjelden spiser andre slanger, kan det oppstå problemer med dyr i samme terrarium når som helst, og hanner kan slåss i paringstiden. Arten er en dyktig rømningskunstner og et sterkt dyr, så hold alltid øye med lås og lokk.

Avl

KJØNNSMODNING OG KJØNNSBESTEMMELSE

Hanner kan være kjønnsmodne etter 1,5-2 år, mens hunner i naturen først er det etter omtrent fire år. Hunner må være kraftige, friske og helst minst tre år gamle før de settes i avl, og veksten skal ikke presses fram med store måltider for å nå avlsstørrelsen raskere. Kjønnene ligner hverandre, og kjønnsbestemmelse krever erfaring og bør overlates til en erfaren holder

eller en veterinær.

PARRING

Avlen krever normalt en kjølig periode. Sent på høsten stoppes fôringen til fordøyelseskanalen er helt tom, og så senkes lys og varme gradvis. Temperaturen kan komme ned på omtrent 13 °C, men også avbrutt fôring og avslått lys og varme om vinteren kan holde. Det gis bare friskt vann i hviletiden. Om våren økes lys og varme igjen over noen dager, og dyrene fôres rikelig.

Etter første hudskifte etter hvilen settes hannen inn til hunnen, helst i terrariet hennes, der duftstoffene hennes sitter. Kurtiseringen kan være voldsom med ville jakter rundt i terrariet, så et romslig terrarium er en fordel i paringstiden. Når parringen er sikret, flyttes dyrene tilbake hver til sitt.

EGGLEGGING OG KULL

Hunnen er klar til å legge omtrent 6-8 uker etter paringen og skifter hud uka før. Deretter må hun ha en rede, for eksempel en stor kasse med fuktig sphagnum, og vannskåla byttes til en mindre, slik at eggene ikke legges i den. Hun legger 2-24 egg, som regel om natten. Det er normalt én egglegging i året, og enkelte hunner legger to.

Befruktede egg er hvite, store og lærlignende. Ubefruktede egg er mindre, gule og harde. Befruktede egg klistrer seg sammen, så de bør ruges som en klump. Hvis de må skilles, skjæres de forsiktig fra hverandre med tanntråd, og de holdes med oversiden opp.

INKUBASJON

Eggene flyttes til en boks med vermikulitt og vann i like deler etter vekt. Fuktigheten må være stabil, og mediet må ikke være så vått at det kan presses ut vann. Temperaturen skal være 26-29 °C, gjerne omtrent 28 °C. Er eggene sammenfalne, er det for tørt, men for mye fuktighet kan ikke rettes opp, så velg heller for tørt enn for vått. Eggene klekkes etter 55-75 dager. La ungene komme ut av seg selv, og skjær ikke opp eggene for tidlig.

OPPDRETT AV UNGER

Ungene er 30-35 cm lange ved klekkingen og hveser og slår ofte fra første dag. De skifter hud i løpet av en uke, og deretter kan de få første måltid. De fleste tar tinte mus uten videre. Hold dem enkeltvis i små kasser med gjemmested og tørkepapir som bunn. Fôr 1-2 ganger i uken med hele, passe store byttedyr. De vokser raskt de første tre årene og deretter langsommere.

Helse og vanlige feil

Arten er robust, og de fleste problemene skyldes feil temperatur eller fuktighet. De typiske feilene er:

- For lav temperatur, som gir dårlig fordøyelse, oppkast og tap av appetitt.
- Fuktig bunn og dårlig ventilasjon, som gir skjellråte og hudinfeksjoner.
- Overfôring, som gir fedme, eggbinding og kortere liv.
- Hudrester, særlig øyeskjold og halespiss, som må fjernes forsiktig etter hudskifte.
- Midd og flått. Midd sees som små svarte prikker på dyret, i vannskåla og på hendene etter håndtering og kan gi blodmangel. Behandle med midler fra veterinæren eller dyrebutikken.
- Tarmpropp fra svelget bunnsubstrat hvis dyret fôres på løst substrat.

Tegn på sykdom er slapphet, oppkast, manglende avføring, endret avføring, tung eller åpen pusting, rynket hud og slim fra nese eller munn. Søk veterinær med erfaring med krypdyr hvis slangen ikke spiser på flere uker og samtidig virker syk.

Spør alltid dine kloke bekjente

Veiledningen er et godt sted å begynne, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskjellige, og mye av det viktigste lærer man av dem som har holdt arten i årevis. Snakk med en oppdretter, en erfaren holder eller en veterinær med kunnskap om krypdyr og amfibier før du skaffer deg dyret - og igjen hvis noe virker galt.